

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, <https://www.finarbitr.cz>

Navrhovatel

Zástupce

Mgr. Miroslav Krutina
advokát
IČO 630 60 990

Instituce

Česká pojišťovna a.s.
IČO 452 72 956
Spálená 75/16
110 00 Praha 1

Č. j. FA/SR/ZP/1383/2016 - 1
Praha 14. 2. 2018

N á l e z

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 20. 7. 2016 podle § 8 zákona o finančním arbitrovi o návrhu Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle § 24 zákona o finančním arbitrovi a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), o určení neplatnosti pojistné smlouvy č. ■ a zaplacení částky ve výši 35.792 Kč s příslušenstvím, takto:

- I. **Řízení se v části týkající se pojištění pro případ závažných onemocnění dítěte, úrazového pojištění dětí a pojištění denní podpory při pobytu dítěte ve zdravotnickém zařízení podle § 14 odst. 1 písm. a) zákona o finančním arbitrovi zastavuje.**
- II. **Návrh se ve zbytku podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.**

Odůvodnění:

1. Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Navrhovatel se domáhá určení neplatnosti pojistné smlouvy o životním pojištění pro její rozpor se zákonem a obcházení zákona, a to z důvodu nedostatečné způsobilosti Instituce k uzavření smlouvy a neurčitosti obsahu smlouvy, použití nekalé obchodní praktiky ze strany Instituce, nedostatečné specifikace způsobu, jakým se pojistník podílí na výnosech pojistitele a nedostatečné specifikace způsobu určení rozsahu pojistného plnění, a vydání bezdůvodného obohacení z neplatné pojistné smlouvy.

Finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel a Instituce uzavřeli dne 18. 7. 2012 pojistnou smlouvu o životním pojištění č. ■ s obchodním názvem Životní pojištění JUNIOR Invest, s počátkem pojištění dne 1. 9. 2012, se základní pojistnou částkou pro případ smrti 30.000 Kč, pojištěním pro případ závažných onemocnění dítěte, s měsíčním pojistným ve výši 5.000 Kč a pojistnou dobou do 26 let pojištěného dítěte, a současně i úrazovým pojištěním dětí a pojištěním denní podpory při pobytu dítěte ve zdravotnickém zařízení (dále jen „Pojistná smlouva“).

Finanční arbitr pro účely tohoto řízení nezjistil, že by se součástí Pojistné smlouvy nestaly Všeobecné pojistné podmínky pro životní pojištění schválené představenstvem České pojišťovny a. s. dne 14. 9. 2004 pod č. j. 4, verze ŽP-VPP-SLUP-0001 (dále jen „Všeobecné

pojistné podmínky“) a Doplňkové pojistné podmínky pro sjednaná pojištění, verze ŽP-DPP-SLUP-0004 (dále jen „Doplňkové pojistné podmínky“).

Pojistná smlouva je smlouvou o životním pojištění ve smyslu § 54 a násl. zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojistné smlouvě“), resp. ve znění účinném v době uzavření Pojistné smlouvy.

Ze shromážděných podkladů finanční arbitr nezjistil, že by Navrhovatel Pojistnou smlouvu neuzavřel jako spotřebitel, tedy fyzická osoba, která nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti, jak ho definují hmotněprávní předpisy. Navrhovatel jako spotřebitel může být účastníkem řízení před finančním arbitrem, neboť jsou splněny podmínky stanovené v § 1 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 3 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi.

Finanční arbitr z obchodního rejstříku zjistil, že Instituce je pojišťovnou a podle Pojistné smlouvy i pojistitelem, může tedy být účastníkem řízení před finančním arbitrem, neboť jsou splněny podmínky stanovené v § 1 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 3 odst. 1 písm. e) zákona o finančním arbitrovi.

Podle § 54 zákona o pojistné smlouvě, který obsahoval právní definici životního pojištění v okamžiku uzavření Pojistné smlouvy mezi Navrhovatelem a Institucí, je životní pojištění pojištěním pro případ smrti, dožití se určitého věku nebo dne určeného smlouvou jako konec pojištění, anebo pro případ jiné skutečnosti týkající se změny osobního postavení člověka. Za pojištění změny osobního postavení člověka se např. považuje svatební pojištění, pojištění narození dítěte. Pojištění pro případ úrazu nebo nemoci je sice stejně jako životní pojištění podkategorie pojištění osob, zákon o pojistné smlouvě ho však upravuje samostatně v § 60 a násl., resp. § 62 a násl. Obdobnou úpravu obsahuje i § 2833 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nový občanský zákoník“), který obsahuje právní definici životního pojištění v okamžiku rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí.

K rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je finanční arbitr příslušný, pokud se jedná o spor mezi spotřebitelem a pojistitelem při poskytování životního pojištění ve smyslu § 1 odst. 1 písm. e) zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), dána pravomoc českých soudů.

Finanční arbitr současně není příslušný řešit spor z Pojistné smlouvy v části pojištění pro případ závažných onemocnění dítěte, úrazového pojištění dětí a pojištění denní podpory při pobytu dítěte ve zdravotnickém zařízení, neboť se nejedná o životní pojištění.

3. Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatel tvrdí, že uzavřel s Institucí Pojistnou smlouvu prostřednictvím pojišťovacího zprostředkovatele Instituce, společnosti OVB Allfinanz, a. s., IČO 48040410, zastoupené podřízeným pojišťovacím zprostředkovatelem ■ (dále jen „Podřízený pojišťovací zprostředkovatel“), „), který mu představil produkt JUNIOR Invest jako na trhu ojedinělou, exkluzivní a výhodnou formu spoření určenou k zhodnocování finančních prostředků.

Navrhovatel namítá, že tak v rozporu s povinností pojišťovacího zprostředkovatele jednat odbornou péčí obdržel od Podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele nepřesné a neúplné informace, které navíc nezohledňovaly poplatky Instituce, nákladovost produktu ani investiční riziko, které Navrhovatel nese. Navrhovatel pokládá Pojistnou smlouvu za absolutně neplatnou, protože ji Instituce uzavřela za použití nekalé obchodní praktiky ve smyslu § 4 odst. 1 zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, čímž došlo k porušení § 4 odst. 3 téhož zákona.

Navrhovatel argumentuje, že Pojistná smlouva je absolutně neplatná pro nedostatek způsobilosti Instituce k uzavření takové smlouvy, podle § 38 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „starý občanský zákoník“), a pro její neurčitost ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku, protože pojmovým znakem pojištění je převzetí rizika pojišťovnou, je tedy nutné zkoumat, zda Instituce převzala pojistné riziko.

Absolutní neplatnost Pojistné smlouvy namítá Navrhovatel v části, v níž je sjednáno pojištění pro případ dožití a pro případ smrti v prvních dvou letech pojištění, nikoli následkem sebevraždy a dále v části, v níž je sjednáno pojištění pro případ smrti, nikoli následkem sebevraždy, od dvou let trvání pojištění, a to z důvodu její neurčitosti ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku, neboť z textu Pojistné smlouvy nelze jednoznačně určit, zda v této části Instituce převzala pojistné riziko trvajícím po celou dobu trvání Pojistné smlouvy.

Navrhovatel namítá absolutní neplatnost Pojistné smlouvy z důvodu její neurčitosti, protože z Pojistné smlouvy ani z pojistných podmínek nelze zjistit, jakým způsobem je pojistné rozloženo na složku nákladovou, rizikovou a investiční, a Navrhovatel tak není schopen dovodit rozsah pojistného plnění. Pojistné podmínky i v rozsahu předčasného ukončení Pojistné smlouvy shledává Navrhovatel jako neurčité, když mu rovněž neumožňují určit rozsah pojistného plnění.

Navrhovatel tvrdí, že neměl možnost dodatečně se seznámit s pojistnými podmínkami, poukazuje na jejich formát (drobné písmo) i obsah (specifický obtížný materiál pro běžného spotřebitele).

Navrhovatel požaduje, aby finanční arbitr vyslovil, že Pojistná smlouva je neplatná a současně uložil Instituci povinnost vydat Navrhovateli bezdůvodné obohacení ve výši 35.792 Kč s příslušenstvím.

5. Tvrzení Instituce

Instituce nárok Navrhovatele vznesený v řízení před finančním arbitrem odmítá a vznáší námitku promlčení jak pro případ neplatnosti Pojistné smlouvy či její části z jakéhokoliv důvodu, tak i nároku na vydání bezdůvodného obohacení, tak i do jakýchkoli dalších nároků, které by finanční arbitr dovodil.

Instituce potvrzuje, že s Navrhovatelem uzavřela Pojistnou smlouvu a že Pojistná smlouva byla ukončena dne 31. 8. 2013.

Instituce odmítá tvrzení Navrhovatele, týkající se neplatnosti Pojistné smlouvy z důvodu rozporu se zákonem, obcházení zákona, omylu či neurčitosti.

Instituce namítá, že právo dovolat se relativní neplatnosti se promlčuje v tříleté promlčecí lhůtě, tato lhůta začne běžet od okamžiku, kdy mohlo být právo vykonáno poprvé, v tomto případě dnem následujícím po uzavření Pojistné smlouvy, tedy dnem 19. 7. 2012. Instituce dovozuje, že počátek běhu promlčecí lhůty podle § 106 a § 107 starého občanského zákoníku je v tomto případě spojen s doručením dopisu ze dne 30. 7. 2013 (resp. dnem zániku pojištění).

Instituce odkazuje, že Navrhovatel podal návrh na zahájení řízení před finančním arbitrem dne 20. 7. 2016 tedy po více než 2 letech od ukončení Pojistné smlouvy, která je rovna subjektivní promlčecí době.

6. Pokus o smír

Finanční arbitr v souladu s § 1 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi vyzval účastníky řízení ke smírnému vyřešení sporu, kterého se však nepodařilo finančnímu arbitrovi s ohledem na vznesenou námitku promlčení dosáhnout.

7. Právní posouzení

Finanční arbitr podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy. Podle § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi není finanční arbitr vázán návrhem a aktivně opatřuje důkazy. Při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné podklady.

Finanční arbitr při rozhodování aplikuje rozhodné psané právo, posuzuje všechny shromážděné podklady samostatně i ve vzájemné souvislosti s přihlédnutím k předmětu projednávaného sporu. Finanční arbitr se tam, kde je to možné, opírá a odvolává na relevantní ustálenou judikaturu obecných soudů, Ústavního soudu nebo Soudního dvora Evropské unie. Finanční arbitr tak činí proto, aby jeho rozhodnutí bylo věcné a právně správné a přesvědčivé pro obě strany sporu, a zároveň i pro soud, který bude případně na základě žaloby kterékoli strany sporu rozhodnutí finančního arbitra přezkoumávat, a aby rozhodnutí finančního arbitra soud jako správné potvrdil a žalobu proti němu zamítl.

Předmětem sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je posouzení platnosti Pojistné smlouvy, resp. neplatnosti, pro její rozpor se zákonem a pro její neurčitost a posouzení nároku Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení ve výši 35.792 Kč s příslušenstvím.

7.1 *Skutková zjištění*

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů zjistil, že

- a) Navrhovatel a Instituce uzavřeli Pojistnou smlouvu dne 18. 7. 2012, a že životní pojištění sjednané Pojistnou smlouvou zaniklo na základě výpovědi Navrhovatele ke dni 31. 8. 2013 bez výplaty odkupného;
- b) Navrhovatel na základě Pojistné smlouvy zaplatil Instituci celkové pojistné ve výši 35.792 Kč.

7.2 *Námitka promlčení*

Před posouzením sporného nároku Navrhovatele musel finanční arbitr posoudit důvodnost námitky promlčení, kterou vznesla Instituce. Pokud se totiž nárok Navrhovatele ukáže jako promlčený, nebude účelné zjišťovat nárok samý, resp. prověřovat jednotlivé namítané důvody neplatnosti Pojistné smlouvy, když by následně finanční arbitr uplatněný nárok Navrhovatelovi nemohl pro vznesenou námitku promlčení přiznat.

Finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 29. 8. 2007, sp. zn. 26 Odo 683/2006, že „[n]elze totiž přehlédnout, že podle ustálené judikatury (srov. stanovisko bývalého Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 26. dubna 1983, zn. Sc 2/83, uveřejněné pod č. 29 v sešitě č. 9 - 10 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, od něhož soudní praxe dosud odklon nezaznamenala) dovolá-li se dlužník odůvodněně námitky promlčení, soud žalobu zamítne, aniž by zkoumal, zda uplatňované právo věřitele vůbec existuje či nikoliv“. Finanční arbitr odkazuje i na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. 33 Odo 896/2006, že „[D]ovolá-li se účastník občanského soudního řízení promlčení, nemůže soud promlčené právo (nárok) přiznat; návrh na zahájení

řízení v takovém případě zamítne. Jestliže je v řízení uplatněna námitka promlčení, je na soudu, aby se v souladu se zásadou hospodárnosti řízení obsaženou v § 6 o. s. ř. přednostně zabýval otázkou promlčení práva, pokud to vede rychleji a účinněji k vydání rozhodnutí ve věci samé, a nikoliv nárokem samým.“ Finanční arbitr nevylučuje, že v některých případech může být účelnější zabývat se podstatou uplatněného nároku před posouzením námitky promlčení, jde však spíše o případy, kdy je nárok zjevně nedůvodný (srov. rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 28. 6. 2016, sp. zn. IV. ÚS 2207/14, na které odkazuje i sám Navrhovatel, kde Ústavní soud nezjistil příčinnou souvislost mezi porušením právní povinnosti a vznikem škody, považoval tedy za nadbytečné zabývat se promlčením nároku, když nárok sám nebyl dán).

Finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu ČSSR ve stanovisku ze dne 26. 4. 1983, sp. zn. Sc 2/83, že „Účelem občanského soudního řízení týkajícího se práva na náhradu škody je totiž rozhodnout na základě účelně a hospodárně zjištěného skutkového stavu, zda lze žalobnímu nároku vyhovět či nikoli, tedy rozhodnout, zda právo na náhradu škody je soudně vynutitelné. Je-li tato vynutitelnost odvrácena důvodnou námitkou promlčení, nemůže být již z tohoto důvodu uplatněné právo na náhradu škody soudem přiznáno. Zásada hospodárnosti řízení musí vést v takovém případě soud k tomu, aby se přednostně zabýval jen otázkou promlčení práva, pokud to vede rychleji a účinněji k vydání rozhodnutí ve věci samé. Opačný závěr by znamenal, že by soud měl provádět důkazy ohledně odpovědnosti za škodu nebo její výše přesto, že by bylo zjištěno, že by právo na náhradu škody, pokud by bylo dáno, bylo promlčeno. Soud by tedy měl provádět svědecké, znalecké a jiné dokazování a tím případně zvyšovat náklady řízení jenom proto, aby v odůvodnění svého rozhodnutí mohl uvést, že pro promlčení zamítá přesně zjištěné právo na náhradu škody, popřípadě uvést přesnou výši této škody. Výsledek, tedy zamítnutí žaloby pro promlčení práva na náhradu škody, by ovšem byl stejný. Takový postup by byl v rozporu s ustanovením § 6 o.s.ř., zejména se zásadou hospodárnosti řízení vyplývající z tohoto ustanovení.“

Pojistnou smlouvu uzavřely strany sporu za účinnosti zákona o pojistné smlouvě. Podle § 1 odst. 2 zákona o pojistné smlouvě platí, že „[n]ejsou-li některá práva a povinnosti účastníků soukromého pojištění upravena tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem, řídí se občanským zákoníkem.“

Podle § 3028 odst. 1 nového občanského zákoníku, který s účinností od 1. 1. 2014 nahradil starý občanský zákoník (a v oblasti poskytování soukromého pojištění i zákon o pojistné smlouvě, se tímto zákonem (novým občanským zákoníkem) „řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti“ a podle odstavce 3 platí, že se právní poměry, na které se nevztahuje odstavec druhý (práva osobní, rodinná a věcná) a „vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona“ řídí dosavadními právními předpisy. Podle § 3036 nového občanského zákoníku platí, že se podle dosavadních právních předpisů až do svého zakončení posuzují i lhůty a doby, které začaly běžet přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

Rozhodnou právní úpravou pro spor mezi Navrhovatelem a Institucí je tedy zákon o pojistné smlouvě a starý občanský zákoník, protože zákon o pojistné smlouvě obsahoval speciální úpravu promlčení pouze ve vztahu k právu na pojistné plnění.

7.3 Promlčení práva dovolat se relativní neplatnosti

Navrhovatel se v řízení před finančním arbitrem sice výslovně nedovolává relativní neplatnosti Pojistné smlouvy, nicméně v návrhu na zahájení řízení tvrdí, že dopisem ze dne 10. 5. 2016 se dovolal u Instituce neplatnosti Pojistné smlouvy. Finanční arbitr proto musí vypořádat, jestli se Navrhovatel účinně se dovolal relativní neplatnosti právního úkonu ve smyslu § 40a starého občanského zákoníku.

Podle § 49a starého občanského zákoníku platí, že „Právní úkon je neplatný, jestliže jej jednající osoba učinila v omylu, vycházejícím ze skutečnosti, jež je pro jeho uskutečnění rozhodující, a osoba, které byl právní úkon určen, tento omyl vyvolala nebo o něm musela vědět. Právní úkon je rovněž neplatný, jestliže omyl byl touto osobou vyvolán úmyslně. Omyl v pohnutce právní úkon neplatným nečiní.“ Současně podle § 40a starého občanského zákoníku platí, že „[j]de-li o důvod neplatnosti právního úkonu podle ustanovení § 49a [...] považuje se právní úkon za platný, pokud se ten, kdo je takovým úkonem dotčen, neplatností právního úkonu nedovolá“.

Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 19. 10. 2010, sp. zn. 30 Cdo 2929/2009, dovedil, že „Právo dovolat se tzv. relativní neplatnosti - jak se podává z ustálené judikatury soudů - podléhá promlčení (srov. též Závěry na str. 424 a násl.). Promlčecí doba je tříletá a běží ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé (§ 101 obč. zák.). To, že se věřitel o vzniku svého práva nedozvěděl, nemá podle soudní praxe pro počátek běhu objektivní promlčecí doby vliv (nejde totiž o subjektivní promlčecí dobu podle § 106, 107 obč. zák.). V judikatuře se rovněž ustálil právní názor, že promlčecí doba podle ustanovení § 101 občanského zákoníku začíná běžet "vždy dnem, kdy došlo k uzavření právního úkonu, a to i při právních úkonech, které ke své účinnosti vyžadují rozhodnutí příslušného orgánu nebo registraci státním notářstvím.“

Pojistnou smlouvu uzavřeli Navrhovatel a InSTITUTE dne 18. 7. 2012, proto se mohl Navrhovatel účinně dovolat její relativní neplatnosti pro omyl nejpozději dne 18. 7. 2015, kdy tříletá promlčecí doba uplynula (srov. podle § 122 odst. 2 starého občanského zákoníku platí, že „Konec lhůty určené podle týdnů, měsíců nebo let připadá na den, který se pojmenováním nebo číslem shoduje se dnem, na který připadá událost, od níž lhůta počíná. Není-li takový den v posledním měsíci, připadne konec lhůty na jeho poslední den.“).

Že by se Navrhovatel ve lhůtě tří let od uzavření Pojistné smlouvy dovolal u InSTITUTE relativní neplatnosti Pojistné smlouvy, finanční arbitr ze shromážděných podkladů nezjistil. Z podkladů vyplývá, že Navrhovatel výzvu k nápravě a vydání bezdůvodného obohacení adresoval InSTITUTE nejříve v květnu 2016, tedy po uplynutí promlčecí doby.

Jelikož tedy InSTITUTE v řízení vznesla námitku promlčení práva dovolat se relativní neplatnosti Pojistné smlouvy důvodně, finanční arbitr už dále neposuzoval potenciální omyl Navrhovatele ani nárok Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení vyplývajícího z případné relativní neplatnosti Pojistné smlouvy.

7.4 Promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení

Právo namítat absolutní neplatnost právního úkonu se nepromlčuje. Finanční arbitr posuzuje absolutní neplatnost Pojistné smlouvy z úřední povinnosti.

Právo na vydání bezdůvodného obohacení z absolutně neplatné smlouvy však promlčení podléhá.

Finanční arbitr posuzuje nárok Navrhovatele jako žalobu na plnění a jelikož Navrhovatel neprokázal, že by měl naléhavý právní zájem na samotném určení neplatnosti Pojistné smlouvy (viz odůvodnění v části 7. 6. nálezu), bylo by v rozporu se zásadou procesní ekonomie posuzovat platnost Pojistné smlouvy, resp. posuzovat jednotlivé namítané důvody neplatnosti, je-li nárok Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení promlčen.

Promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení upravuje § 107 starého občanského zákoníku, když platí, že „(1) Právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení se promlčí za dva roky ode dne, kdy se oprávněný dozví, že došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo se na jeho úkor obohatil. (2) Nejpozději se právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení promlčí za tři roky, a jde-li o úmyslné bezdůvodné obohacení, za deset let ode dne, kdy k němu došlo. (3) Jsou-li účastníci neplatné nebo zrušené smlouvy povinni

vzájemně si vrátit vše, co podle ní dostali, přihlédne soud k námitce promlčení jen tehdy, jestliže by i druhý účastník mohl promlčení namítat.“

Při posouzení počátku subjektivní promlčecí lhůty odkazuje finanční arbitr na ustálenou soudní judikaturu, např. závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 4. 12. 2013, sp. zn. 28 Cdo 539/2012, že *„[P]ro posouzení počátku běhu subjektivní promlčecí doby dle § 107 odst. 1 obč. zák. je rozhodný okamžik, v němž se oprávněný v konkrétním případě skutečně dozví o tom, že došlo na jeho úkor k získání bezdůvodného obohacení a kdo je získal, tedy subjektivní moment, v němž se oprávněný dozví takové okolnosti, které jsou relevantní pro uplatnění práva na vydání bezdůvodného obohacení u soudu [.....] Vědomostí se míní znalost takových skutkových okolností, z nichž lze odpovědnost za bezdůvodné obohacení dovodit, aniž by bylo významné, zda oprávněný má takové právní znalosti, aby byl subjektivně schopen posoudit uvedené skutkové okolnosti a dovodit, zda na jeho úkor došlo k bezdůvodnému obohacení.“* V souladu s rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2010, sp. zn. 28 Cdo 3148/2009, platí: *„V případě bezdůvodného obohacení získaného plněním z neplatné smlouvy (§ 457 obč. zák.) je takovou rozhodující vědomostí znalost oprávněného těch skutkových okolností, z nichž lze dovodit, že smlouva, z níž bylo plněno, je neplatná (srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 3. 2007, sp. zn. 33 Odo 306/2005). Není přitom významné, zda oprávněný má takové právní znalosti, aby byl subjektivně schopen posoudit uvedené skutkové okolnosti a zjistit, že smlouva, podle níž plnil, je neplatná (srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. března 2008, sp. zn. 28 Cdo 3977/2007).“*

Finanční arbitr odkazuje i na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 30. 9. 2009, sp. zn. 25 Cdo 3306/2007, že subjektivním okamžikem, kdy žalobce jako oprávněný zjistil skutečnosti, ze kterých mohl dovodit, že právní úkon, na jehož základě plnil, je neplatný, je okamžik, kdy zjistil, že prostředky vynaložil marně a že se mu nedostane očekávané protiplnění.

Finanční arbitr z podkladů shromážděných v tomto řízení dovozuje, že takovým subjektivním okamžikem pro Navrhovatele byl okamžik, kdy se dozvěděl, že mu Instituce z ukončené Pojistné smlouvy nevyplatí žádné odkupné. Pokud tedy Instituce Navrhovatele informovala dopisem ze dne 30. 7. 2013, že Pojistná smlouva zaniká výpovědí Navrhovatele ke dni 31. 8. 2013, aniž by jej současně informovala o vzniku nároku na odkupné v určité výši, mohl již v tento okamžik Navrhovatel učinit závěr o tom, že utrpěl finanční ztrátu v souvislosti s Pojistnou smlouvou, resp. že se Instituce na jeho úkor obohatila. Od tohoto okamžiku pak Navrhovateli nic nebránilo, aby mohl podat žalobu k soudu, neboť otázka, zda finanční ztrátu žalovat na plnění či jako náhradu škody nebo vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy nebo jejího jednotlivého ujednání či zda za tuto ztrátu nikdo neodpovídá, je pouze otázkou právního posouzení, nikoliv skutkovou otázkou (srov. např. závěry Nejvyššího soudu v usnesení ze dne 17. 6. 2008, sp. zn. 28 Cdo 1840/2008). Finanční arbitr současně nezjistil, že by Navrhovatel doložil, že by po tomto rozhodném datu zjistil nové rozhodné skutkové okolnosti týkající se možné neplatnosti Pojistné smlouvy nebo jejího jednotlivého ujednání.

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů dovozuje, že subjektivní promlčecí doba práva na vydání bezdůvodného obohacení začala plynout 31. 8. 2013, kdy Navrhovatel i Instituce shodně tvrdí, že smlouva zanikla. Subjektivní promlčecí lhůta uplynula 31. 8. 2015, tedy před zahájením řízení před finančním arbitrem. Finanční arbitr dovozuje, že i kdyby nárok Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení z titulu neplatné Pojistné smlouvy zjistil, nemohl by jej Navrhovateli z důvodu jeho promlčení přiznat.

Z důvodu dřívějšího uplynutí subjektivní promlčecí lhůty se objektivní promlčecí dobou v rámci hospodárnosti řízení finanční arbitr dále nezabýval, neboť by to s ohledem na promlčení tvrzeného nároku pro výsledek řízení před finančním arbitrem nemělo význam (srov. závěry Nejvyššího soudu České republiky v rozhodnutí ze dne 18. 1. 2010, sp. zn. 28 Cdo 3148/2009, že *„U práva na vydání bezdůvodného obohacení je stejně jako u práva*

na náhradu škody stanovena dvojí, kombinovaná promlčecí doba, tj. subjektivní a objektivní. Tyto dvě promlčecí doby počínají, běží a končí nezávisle na sobě. Subjektivní promlčecí doba je kratší - dvouletá, objektivní promlčecí doba je buď tříletá u nezaviněného a nedbalostního bezdůvodného obohacení, nebo desetiletá, jedná-li se o úmyslné bezdůvodné obohacení. Pro vzájemný vztah subjektivní a objektivní promlčecí doby platí, že skončí-li běh jedné z nich, právo se promlčí, a to i vzdor tomu, že oprávněnému ještě běží druhá promlčecí doba. Pokud marně uplynula alespoň jedna z uvedených lhůt a je vznesena námitka promlčení, nelze právo přiznat.“).

7.5 Naléhavý právní zájem na určení neplatnosti Pojistné smlouvy

Podle § 142 odst. 1 správního řádu platí, že musí účastník řízení, v tomto případě Navrhovatel, prokázat, že rozhodnutí o určení právního vztahu je nezbytné k uplatnění jeho práv (srov. § 80 občanského soudního řádu: „Určení, zda tu právní poměr nebo právo je či není, se lze žalobou domáhat jen tehdy, je-li na tom naléhavý právní zájem.“).

Finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 9. 12. 2009, sp. zn. 29 Cdo 101/2008, že „je naléhavý právní zájem na určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, dán zejména tam, kde by bez toho určení bylo ohroženo právo navrhovatele nebo kde by bez tohoto určení se stalo jeho právní postavení nejistým. Žaloba domáhající se určení podle ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř. nemůže být zpravidla opodstatněna tam, kde lze žalovat na splnění povinnosti podle ustanovení § 80 písm. b) o. s. ř. Jestliže se však určením, že tu právní vztah nebo právo je či není, vytvoří pevný právní základ pro právní vztahy účastníků sporu (a předejde se tak žalobě o plnění), je určovací žaloba přípustná i přesto, že je možná také žaloba o splnění povinnosti.“

Naléhavý právní zájem na určení právního vztahu je tedy dán v situacích, kdy určovací žaloba je preventivního charakteru, sleduje účel vytvoření pevného právního rámce pro odvrácení budoucích sporů a eliminuje stav ohrožení práva či nejistoty v právním vztahu. Mělo by k ní být přistoupeno tehdy, když k odpovídající nápravě nelze dospět jinak. Pokud se však již vytvořil protiprávní stav, nemá prevence smysl a je třeba žalovat na odstranění tohoto stavu žalobou na splnění určité právní povinnosti (srov. závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 27. 3. 1997, sp. zn. 3 Cdon 1338/96).

V tomto případě tedy není dán naléhavý právní zájem Navrhovatele na určení neplatnosti Pojistné smlouvy. Navrhovatel se může (a v řízení tak i učinil) primárně domáhat splnění povinnosti, resp. plnění, současně finanční arbitr nezjistil, že by právo Navrhovatele bylo ohroženo anebo, že by se právní postavení Navrhovatele bez tohoto určení stalo nejistým.

8. K výroku nálezu

Finanční arbitr na základě shromážděných podkladů a jejich pečlivém posouzení zjistil, že nárok Navrhovatele na zaplacení částky ve výši 35.792 Kč s příslušenstvím jako bezdůvodného obohacení z případně neplatné Pojistné smlouvy, je promlčené. Finanční arbitr současně nezjistil, že by měl Navrhovatel naléhavý právní zájem na určení neplatnosti Pojistné smlouvy.

Současně platí, že pokud finanční arbitr není příslušný rozhodnout o předmětu sporu, jedná se ve smyslu § 9 písm. a) zákona o finančním arbitrování o nepřipustný návrh, a proto finanční arbitr návrh v části týkající se pojištění pro případ závažných onemocnění dítěte, úrazového pojištění dětí a pojištění denní podpory při pobytu dítěte ve zdravotnickém zařízení podle § 14 odst. 1 písm. a) téhož zákona zastavil.

Na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto nálezu.

Poučení:

Proti tomuto nálezu lze podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi do 15 dnů od jeho doručení podat písemně odůvodněné námitky k finančnímu arbitrovi. Práva podat námitky se lze vzdát. Včas podané námitky mají odkladný účinek.

Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zástupce ■
Instituce – datová schránka v93dkf5

